Bal w Pałacu

Anna Gołkowska-Dymarczyk, Sylwia Jata, Marek Panuś, Krzysztof Stręcioch

Witaj

Mam na imię Johann i jestem kamerdynerem w rezydencji hrabiów Henckel von Donnersmarck w Świerklańcu.

Za kilka godzin w pałacu rozpocznie się uroczysty bankiet z okazji urodzin naszej pani, hrabiny Blanki, znanej też jako markiza de Paiva. Musisz wiedzieć, że jest ona bardzo wymagającą damą.

Jest jeszcze sporo do zrobienia, dlatego bardzo cieszę się, że chcesz pomóc w organizacji przyjęcia!

Ale zaraz, jak Ty masz na imię?

(Tutaj wpisz swoje imię)

Wyśmienicie!

Ruszajmy więc, czeka nas sporo pracy.
Ale zaraz, zaraz... gdzie podziały się moje klucze do bramy wjazdowej?

Zamknięta brama

Pomóż Johannowi dopasować odpowiedni klucz do bramy wjazdowej parku. Obrysuj właściwy kształt.

Mapa parku

Przyjrzyj się dokładnie tej mapie. To posiadłość słynnej rodziny Henckel von Donnersmarck. Dwa najważniejsze budynki to zamek oraz pałac. Z łatwością je rozróżnisz. W zamku – starej warowni otoczonej fosą – mieszkali przodkowie naszego pana, hrabiego Guido. Pałac powstał niedawno, jako jego prezent dla markizy de Paivy. Podpisz te miejsca, żeby się nie zgubić. Więcej przeczytasz w słowniczku na końcu zeszytu.

Tutaj planowana jest budowa kościoła i mauzoleum.
Tu znajduje się wielki ogród, gdzie rosną piękne kwiaty i egzotyczne drzewa owocowe.

Ogród

Przejdź labirynt i zbierz wszystkie kwiaty.
Za chwilę będzie trzeba z nich zrobić bukiety, które przystroją wnętrze pałacu. Pamiętaj, że nie można skakać przez żywopłot!

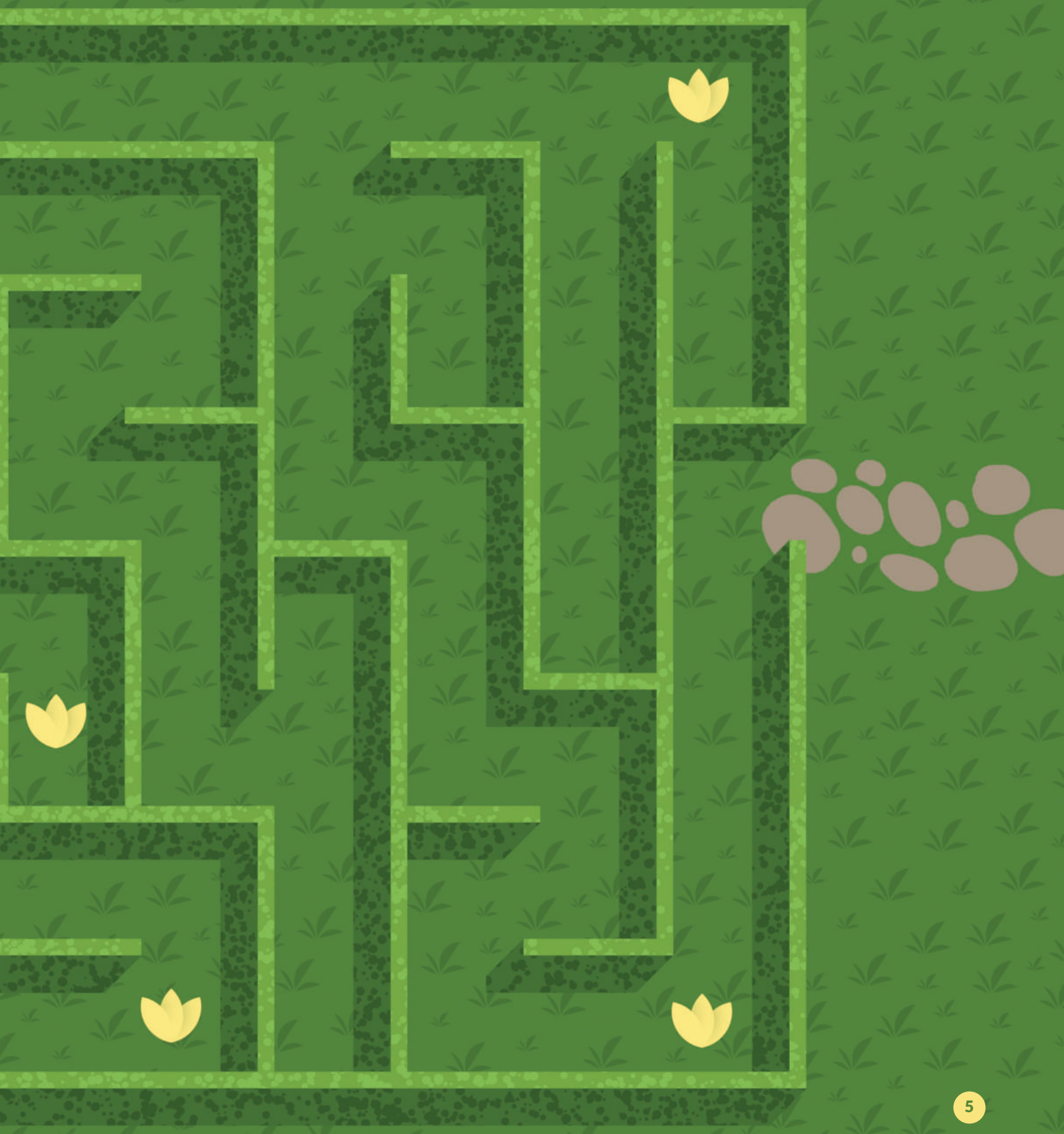

Kolorowe bukiety

Zebrane kwiaty są piękne! Ułóż z nich teraz bukiety w tych wazonach. Szczególną uwagę zwróć na ten, który jest ozdobiony połową lwa i trzema różami – to herb rodziny Henckel von Donnersmarck. Czy domyślasz się kto jest na zdjęciu obok?

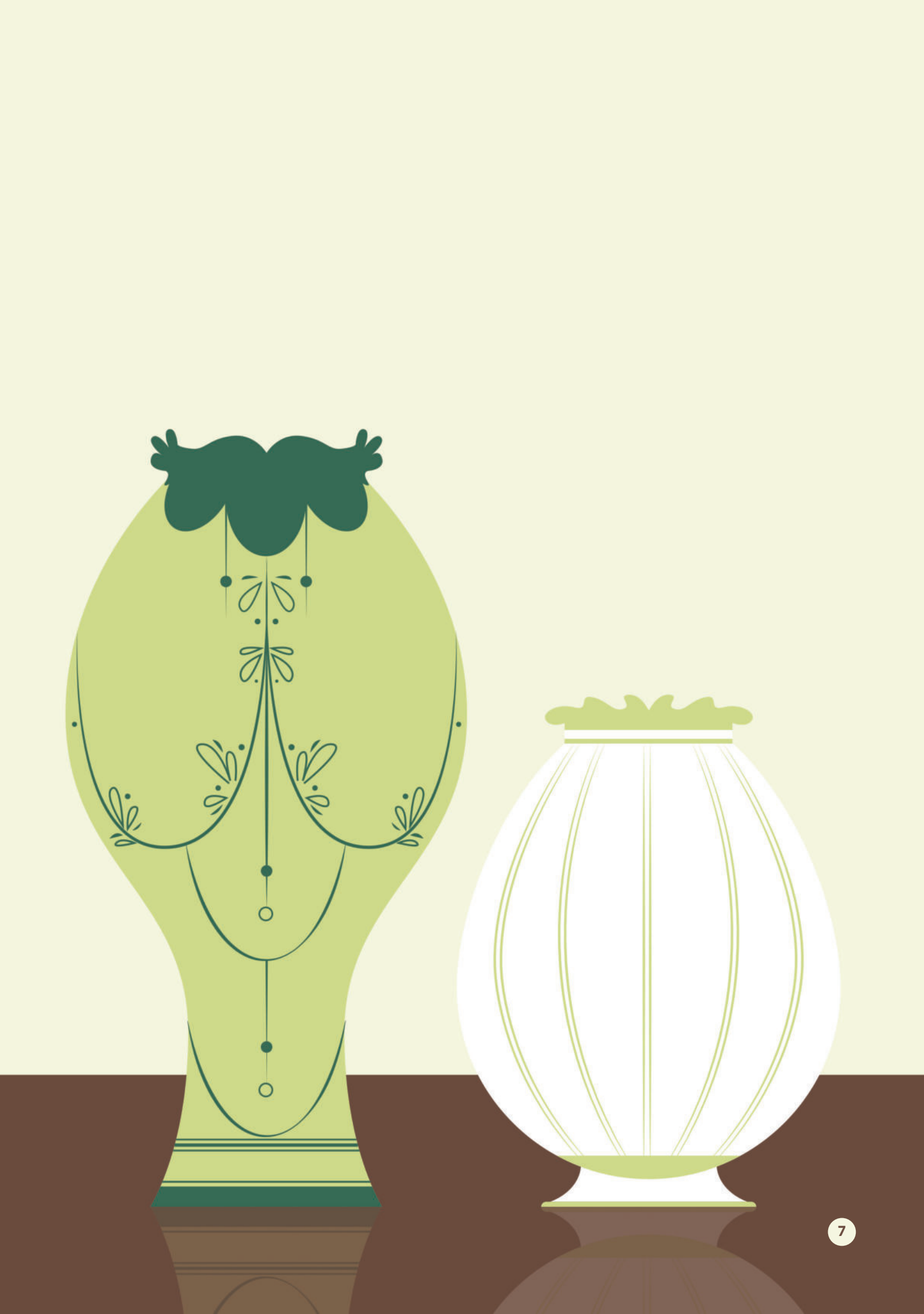

Nowa suknia

Markiza de Paiva, mimo że posiada wiele kreacji od uznanych paryskich krawców, uważa, że nie ma się w co dziś ubrać. Zaprojektuj dla niej odpowiednią suknię. Nie zapomnij również o nakryciu głowy i butach.

Narysuj wzory na sukni oraz pokoloruj ją. Pamiętaj, że markiza wyznaje zasadę „im więcej, tym lepiej".

Zaprojektuj nakrycie głowy. Pamiętaj o piórach i diamentach oraz dobrze dobranych kolorach.

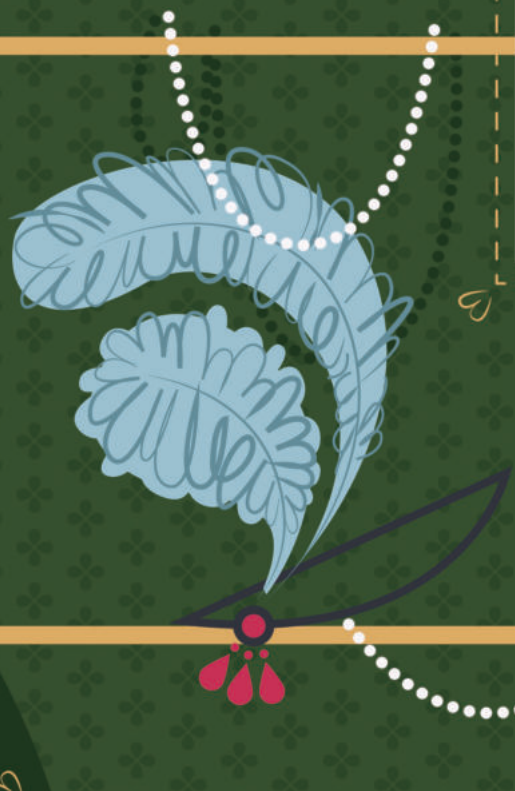

Wygodne i eleganckie obuwie to podstawa dobrej kreacji.

Torcik Paivy

Już słychać nadjeżdżające dorożki z gośćmi,
a tort jeszcze nie został udekorowany!
Pomóż cukiernikowi i dorysuj kolorowe dekoracje.
W nagrodę możesz skorzystać z jego przepisu.

1 Oddziel białka i ubij je ze szczyptą soli na sztywną pianę. Pod koniec ubijania dodaj do niej cukier.

2 Do powstałej masy dodaj przesianą mąkę i kakao, a następnie delikatnie wymieszaj.

3 Wyłóż dno tortownicy papierem i przełóż do niej ciasto. Delikatnie wyrównaj jego powierzchnię.

Biszkopt

- 6 jajek
- 3/4 szklanki drobnego cukru do wypieków
- 2/3 szklanki mąki pszennej tortowej typ 450
- 1/3 szklanki kakao

4 Wstaw do piekarnika nagrzanego do 175 stopni Celsjusza i piecz przez 40 minut. Po upieczeniu przestudź i wyjmij z tortownicy.

Krem

- 500 ml śmietanki kremówki 36%
- 4 łyżki cukru pudru
- 2 opakowania śmietany-fix (każde po 9 g)
- 50 dag truskawek

5 Ubij zimną śmietanę z cukrem pudrem i śmietaną-fix.Bitą śmietanę podziel na trzy części.

6 Umyj i osusz truskawki. Połowę truskawek rozgnieć widelcem, a resztę pokrój na plasterki. Wymieszaj rozgniecione truskawki z plasterkami i podziel na dwie części.

7 Biszkopt przekrój na 3 równe krążki. Na pierwszy krążek wyłóż połowę truskawek, a na nich jedną część kremu śmietankowego. Wyrównaj i przykryj drugim krążkiem.

8 Powtórz czynności, a na ostatnim krążku oraz bokach rozsmaruj ostatnią część kremu.

9 Wierzch i boki tortu obsyp wiórkami kokosowymi i udekoruj truskawkami. Wstaw do lodówki na minimum 2 godziny.

Dekoracja

- wiórki kokosowe
- kilka truskawek

Potins

BAL W ŚWIERKLANIECKIM PAŁACU

Urodzinowe przyjęcie Blanki de Paivy zachwyciło gości.

Tańczono do samego rana. Orkiestra, złożona ze znamienitych muzyków orkiestry wiedeńskiej, grała największe przeboje. Był walc Offenbacha, czarowne melodie Debussy'ego, a w przerwach, gdy stoły zapełniały się przysmakami, grano nastrojowe melodie Tekli Bądarzewskiej.

Na przyjęciu było ponad sto par. Kolory i wzory sukni pięknych dam chyba ani razu się nie powtórzyły. Królowały krynoliny. Zdaje się, że niektóre z sukni widziałam u najlepszych projektantów. Ach te muśliny, jedwabie, atłasy. Istne zatrzęsienie koronek, wstążek i bufiastych rękawów. Panowie prezentowali się równie szykownie. Mnie najbardziej zachwyciły wielobarwne tużurki i idealnie dopasowane fraki. Wszystkie stroje były wspaniałe.

Tak eleganckie przyjęcie to również zasługa starannych przygotowań. Wszystkich gości zachwyciły świeże kwiaty w wazonach, suknia solenizantki oraz pyszny i pięknie udekorowany tort...

Próbowałam dowiedzieć się ile lat ma pani pałacu, ale to wielka tajemnica. Nie będę zawracać sobie tym głowy, bo kolejny walc właśnie się rozpoczyna... raz... dwa... trzy... cztery... raz... dwa...

— Jacques Offenbach —

Francuski kompozytor żydowskiego pochodzenia. Znany z rozbudowanych i bogatych operetek. Był jednym z ulubionych kompozytorów Blanki de Paivy. Zapewne jego melodie, takie jak znana *Piękna Helena* można było często usłyszeć w świerklanieckim amfiteatrze.

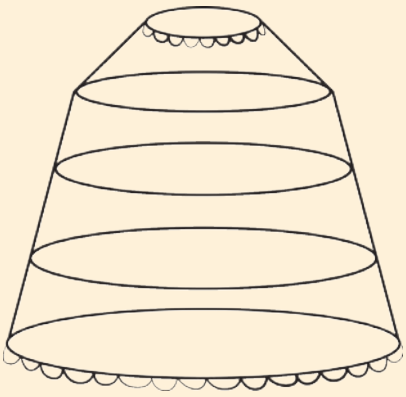

Krynolina była częścią damskiej garderoby w dawnych czasach. Jej zadaniem było utrzymanie odpowiedniego kształtu spódnicy. Wyglądała jak klatka, na którą zakładało się spódnicę.

Claude Debussy

Kolejny kompozytor, którego uwielbiała Blanka. Jego muzyka była delikatna i lekka. Najbardziej znane kompozycje Debussy'ego to *Clair de Lune* lub *La mer*.

Tekla Bądarzewska

Kompozytorka amatorka. Na co dzień zajmowała się wychowywaniem dzieci, ale dzięki wstawiennictwu Blanki de Paivy jej kompozycje ujrzały światło dzienne. Jest to o tyle niezwykłe, że w tamtych czasach kobiety nie zostawały kompozytorkami, grały jedynie dla przyjemności.

Już w przyszłym tygodniu

- Kim jest tajemnicza Katarzyna Slepcow?
- Jak wielki jest majątek śląskich arystokratów?
- Skandal w pałacu Hochbergów

Informacje ze świata

- Paryż: premiera opery *Opowieści Hoffmanna* Jacques'a Offenbacha
- Petersburg: zamach na cara Aleksandra II
- Londyn: otwarcie Muzeum Historii Naturalnej
- Rzym: odtajniono Archiwum Watykańskie

Modny Magnat: Frak czy tużurek?

Droga Redakcjo, czym różni się frak od tużurka? W przyszłym tygodniu wybieram się na wystawny bal i zastanawiam się co na siebie założyć.

Wilhelm F.

Drogi czytelniku, frak to najbardziej elegancki męski strój. W zależności od fasonu, fraki dzielimy na francuskie i angielskie. Choć mają guziki, nigdy ich się nie zapina. Tużurki, których zabawna nazwa pochodzi od francuskich słów „tout jour" co znaczy „każdy dzień", podobne są do żakietów i mają charakterystyczne kołnierze. Wyglądają równie dostojnie i sprawdzą się na każdą okazję.

Połącz kropki

Ten i inne bale w Małym Wersalu to już tylko historia... Niestety pałac dzisiaj już nie istnieje. Połącz kropki i dorysuj brakujące elementy, aby przywrócić go chociaż na chwilę.

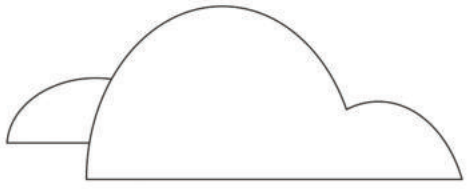

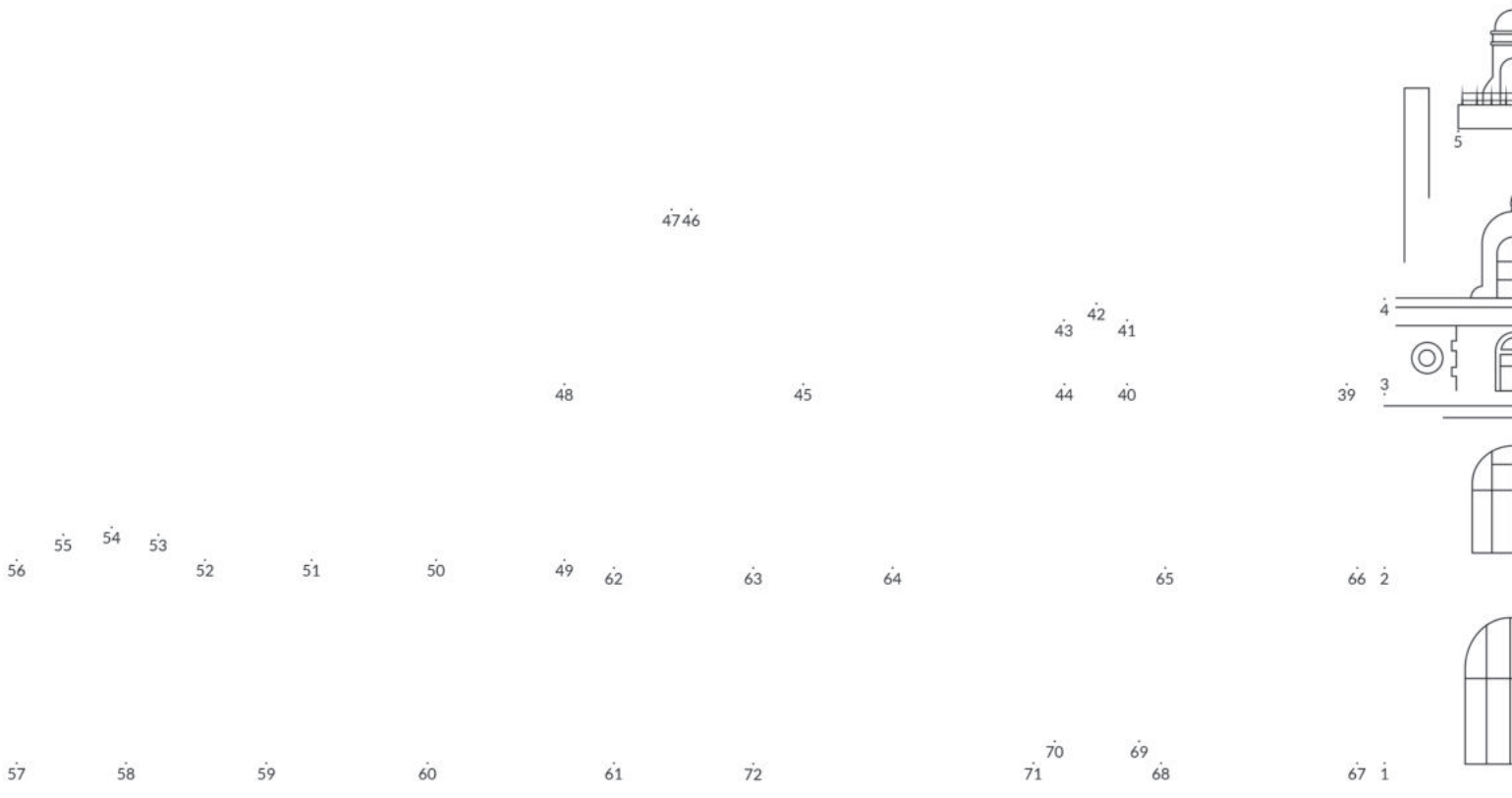

Nie zapomnij o tym, żeby pokolorować rysunek.
Jakie kolory będą odpowiednie?

Słowniczek

Blanka de Paiva

Jej prawdziwe imię i nazwisko to Teresa Lachman. Urodziła się w biednej rodzinie, ale postanowiła, że nie będzie żyła skromnie. Wyjechała do Paryża, gdzie zaczęła zadawać się z bogatymi i sławnymi ludźmi. Zanim poznała Guido Henckel von Donnersmarcka poślubiła portugalskiego markiza Albino Francisco de Araújo de Paiva, po którym przejęła nazwisko.

W Świerklańcu Guido wzniósł dla niej wspaniały pałac – Mały Wersal. Blanka jednak nie cieszyła się nim długo. Podobno podczas wycieczki konnej nieszczęśliwie upadła i zmarła w ramionach ukochanego.

Uwielbiała bogactwo, kochała otaczać się pięknymi przedmiotami. Szczególnie lubiła drogie kamienie, kolczyki, kolie, naszyjniki i wisiory – to był jej znak rozpoznawczy.

Dom Kawalera

To mały pałacyk, który znajduje się w świerklanieckim parku blisko miejsca, w którym stał Mały Wersal. Został zbudowany nieco później i pełnił rolę domku gościnnego – bywał w nim np. cesarz niemiecki Wilhelm II.

Emanuel Frémiet

Francuski rzeźbiarz. Jego dzieła można podziwiać do dziś w świerklanieckim parku, bo jako nieliczne przetrwały wojenną zawieruchę. Podczas spaceru po parku warto przyjrzeć się im bliżej, bo są naprawdę wspaniałe!

Hector Lefuel

Bardzo znany francuski architekt. Odpowiadał za przebudowę słynnego muzeum w Paryżu – Luwru. Został również poproszony o zaprojektowanie pałacu w Świerklańcu.

Guido Henckel von Donnersmarck

Najbardziej znany przedstawiciel rodziny Henckel von Donnersmarck. Posiadał bardzo dużo pieniędzy, ale też potrafił dobrze je inwestować – budował kopalnie i huty, w których zatrudnienie znajdowało dużo ludzi. Wznosił też piękne pałace. Za swoje zasługi otrzymał tytuł książęcy.

Kościół i mauzoleum

Obecnie katolicka świątynia pod wezwaniem Dobrego Pasterza powstała jako kościół ewangelicki dla rodziny Henckel von Donnermarcków i lokalnej społeczności. Przy kościele znajduje się mauzoleum, nad którym góruje posąg anioła. W mauzoleum pochowano Guido Henckel von Donnersmarcka wraz z jego drugą żoną, Katarzyną Slepcow.

Mały Wersal

Tak nazywano pałac w Świerklańcu. To określenie nawiązuje do Wersalu – słynnej rezydencji, która znajduje się pod Paryżem i była siedzibą królów Francji. Świerklaniecki pałac nawiązywał do francuskiej architektury i był jedną z najpiękniejszych budowli na Górnym Śląsku. Niestety nie przetrwał wojennej zawieruchy. Został zniszczony, a później jego pozostałości całkowicie usunięto. W miejscu, gdzie stał Mały Wersal zachował się jedynie taras z rzeźbami, basenami i fontanną.

Memento vivere

Po łacinie oznacza to „pamiętaj o życiu". Hasło to znajduje się w herbie książęcym Donnersmarcków oraz na fasadzie Domu Kawalera.

Ród Henckel von Donnersmarck

Rodzina szlachecka przez ponad 300 lat związana z historią Górnego Śląska, w tym Tarnowskich Gór i Świerklańca. Druga część nazwiska (von Donnersmarck) przypomina, że wywodzą się z miejscowości Spiski Czwartek (niem. Donnersmarck) na terenie obecnej Słowacji. Współcześni przedstawiciele rodziny żyją m.in. w Niemczech i Austrii.

Stary Zamek

Dawna rezydencja Henckel von Donnersmarcków. Niestety nie przetrwał do naszych czasów, ale pozostałości jego murów można znaleźć spacerując po wyspie nieopodal wejścia do świerklanieckiego parku. Legendy podają, że zamek powstał w czasach Bolesława Chrobrego – pierwszego króla Polski.

Świerklaniec

Dawna nazwa zamku, a obecnie nazwa miejscowości. Największą atrakcją Świerklańca jest park, w którym stał kiedyś Mały Wersal.

Anna Gołkowska-Dymarczyk

Dlaczego historia Guido i Blanki? Bo jestem niepoprawną romantyczką i uwielbiam piękne opowieści o miłości. A przy okazji fascynują mnie historie kobiet takich jak Blanka. A fakt, że ta niezwykła kobieta mieszkała tuż za rogiem, sprawiła, że historia rodu Donnersmarcków i Małego Wersalu stała się moją ulubioną.

Sylwia Jata

Dawno temu podczas spaceru po świerklanieckim parku, dziadek powiedział mi, że stał tam pałac. Nie uwierzyłam mu na słowo. Bo jak to? Spodziewałam się przynajmniej ruin. Wiele lat później, pierwsza jego mieszkanka Blanka de Paiva stała się punktem wyjścia do moich działań okołozawodowych. Im bardziej poznawałam jej historię, tym bardziej realny stawał się pałac. Faktycznie kiedyś w Świerklańcu stał piękny Mały Wersal. Dziadek miał rację.

Marek Panuś

Najbogatszy śląski arystokrata i wielki pałac zbudowany dla ukochanej – to przecież opowieść jak z bajki! Spacerując po parku w Świerklańcu i nie mogąc już zobaczyć Małego Wersalu, trudno uwierzyć, że ta historia wydarzyła się naprawdę. Mam nadzieję, że ta skromna publikacja pozwoli przenieść się oczami wyobraźni do tego pałacu, poznać jego mieszkańców, a także docenić fakt, że wielka historia czasami czai się tuż obok nas.

Krzysztof Stręcioch

Po pałacu i zamku w Świerklańcu zostały nieliczne pamiątki, w tym fotografie i pocztówki. Przeglądając je uświadamiam sobie jak wielki skarb został utracony na zawsze. Cieszę się, że mogę uczestniczyć w tym projekcie i wyrazić swoje ilustracyjne wariacje na ten temat. Mam nadzieję, że zeszyt zainspiruje czytelników do dalszego odkrywania historii tego miejsca i poznawania postaci, które były z nim związane.

ISBN 978-83-959078-0-7

9 788395 907807 >

GORY KULTURY

Krzysztof Stręcioch

ZADANIE WSPÓŁFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW POWIATU TARNOGÓRSKIEGO

Zadanie dofinansowane ze środków Gminy Tarnowskie Góry

Pod patronatem Wójta Marka Cyla

FIO Projekt dofinansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

NIW

ŚLĄSKIE LOKALNIE

INSTYTUT ROZWOJU RYNKU PRACY

INSTYTUT PRACY I EDUKACJI